

UDK 821.111(73)-31

Eg-01

Versta iš:

Jennifer Egan. *A Visit from the Goon Squad*. New York: Anchor Books, 2010

Copyright © 2010 by Jennifer Egan

The Passenger

Written by Iggy Pop and Ricky Gardiner

© 1977 (Renewed) BUG MUSIC (BMI),
RICKY GARDINER SONGS (PRS)/Admin. by
BUG MUSIC and EMI MUSIC
PUBLISHING LTD.

All Rights Reserved Used by Permission
Reprinted by Permission of Hal Leonard
Corporation

ISBN 978-609-444-054-0

© Kristina Lukošienė, vertimas į lietuvių
kalbą, 2012

© UAB METODIKA, 2012

*Peteriui M.,
Esu dėkinga*

Kitų žmonių gyvenimo nežinomybė yra panaši į gamtos nežinomybę. Kiekvienas mokslinis atradimas ją sumažina, tačiau ji niekada neišnyksta.

Poetai tikina, kad įžengus į namus ar sodą, kuriame jaunystėje gyventa, akimirkai atgaiviname savąjį aš, egzistavusį prieš daugelį metų. Deja, tai pavojingiausios kelionės, pasibaigiančios nusivylimu taip pat dažnai kaip ir sėkme. Tačiau mes turime ieškoti pastovių erdvių, kurios nužymi skirtingus gyvenimo laikotarpius.

Marselis Prustas „Prarasto laiko beiėškant“

A

1

Radiniai

Viskas prasidėjo įprastai, Lasimo viešbučio moterų tualete. Saša prieš veidrodį koregavo geltonu šešėliu dažytus akių vokus, kai ant grindų šalia kriauklės pastebėjo rankinę. Ji tikriausiai priklausė moteriai, kurios šlapinimasis buvo vos girdimas už tualetu durų. Rankinės šone sunkiai įžiūrima gulėjo žalsvos odos moteriška piniginė. Vėliau, tai prisimindama, Saša padarė išvadą, kad ją išprovokavo aklas anos moters pasitikėjimas: gyvenu mieste, kuriame žmonės pasiryžę nušvilpti plaukus nuo galvos, vos pasitaikius mažiausiai progai, o štai ji palieka savo daiktus visiems matomoje vietoje ir tikisi sugrįžusi juos rasti. Šios mintys sukėlė norą pamokyti nerūpestingą moterį. Tačiau šis noras slėpė stiprų slaptą Sašos jausmą – paimti išsipūtusią, švelnią, save siūlančią piniginę. Merginai pasirodė taip kvaila, taip kasdieniška tiesiog palikti piniginę, kai galėjai pasinaudoti šia akimirka, paimti iššūkį, prišokti, sprukti ir, nors ir pavojinga, gyventi nu-trūktgalviškai („Aš supratau“, – pasakė jos psichiatras Kozas), o galiausiai – paimti tą sumautą daiktą.

– Norėjai pasakyti – pavogti ją.

Jis siekė priversti Sašą vartoti šį žodį, kurio išvengti kalbant apie piniginę buvo sunkiau, nei daugelio kitų jos pakeltų daiktų per praėjusius metus atveju (taip sakė Kozas) jos būklei įgavus pagreitį: penkių raktų rinkinių, keturiolikos akinių nuo saulės, dryžuoto vaikiško šaliko, žiūronų, sūrio trintuvės, kišeninio peilio, dvidešimt aštuonių muilo gabalėlių, aštuoniasdešimt penkių rašiklių, įvairuojančių nuo pigių šratinukų, kuriais ji pasirašinė-

davo debeto kortelių blankus, iki internetinėse parduotuvėse du šimtus šešiasdešimt dolerių kainuojančio „Visconti“ firmos rašiklio, kurį pakėlė per buvusio darbdavio ir jo advokato susitikimą. Saša jau senokai nieko neimdavo iš parduotuvių – jos neviliojo šaltos, nejudančios prekės. Ji ėmė tik iš žmonių.

– Gerai, – tarė ji, – pavogti.

„Asmeninis iššūkis“ – taip Saša ir Kozas įvardijo jausmą, kai piniginės paėmimas merginai suteikė pojūtį, kad ji kieta ir išskirtinė asmenybė. Jie turėjo viską apversti jos galvoje, kad iššūkiu taptų ne piniginės ėmimas, o palikimas. Taip ji pasveiktų, nors Kozas niekada nevariojo tokių žodžių kaip „gydymas“. Kozas dėvėjo šiuolaikiškus megztinius ir leido vadinti save vardu, tačiau jis buvo senamadiškų pažiūrų ir labai paslaptingas, todėl negalėjai nuspėti, ar jis gėjus, ar normalus, ar yra parašęs žinomą knygą (kaip jai kartais atrodydavo), o galbūt jis vienas tų pabėgusių kalinių, kurie apsimetę chirurgais palieka chirurginius instrumentus žmonių kaukolėse. Žinoma, šiuos klausimus per minutę galima buvo lengvai išspręsti „Google“ paieška, tačiau, kaip teigė Kozas, nau-dingiau palikti juos neatsakytus, todėl Saša atsispyrė šiam norui.

Kušetė, ant kurios mergina gulėjo psichiatro kabinete, buvo labai minkšta, pagaminta iš mėlynos odos. Kartą Kozas sakė, kad kušetė jam patinka dėl galimybės išvengti įpareigojančio akių kontakto.

– Tave trikdė akių kontaktas? – paklausė Saša. Toks psichiatro teiginys jai pasirodė keistas.

– Mane jis vargina, – atsakė jis. – Išvengę akių kontakto abu galime žiūrėti kur panorėję.

– O kur tu žiūrėsi?

– Mano galimybes tu matai, – nusišypsojo jis.

– Į ką įprastai žiūri, kai žmonės guli ant kušetės?

– Dairausi po kambarį, – atsakė Kozas. – Į lubas. Į erdvę.

– Ar kada esi užmigęs?

– Ne.

Paprastai Saša žiūrėdavo į langą, pro kurį buvo matyti gatvė.

Šįvakar jai pasakojant savo istoriją lange raibuliavo lietaus latakai. Jai akyse šmėkstelėjo švelni, prinokusi it persikas piniginė. Ištraukusi ją iš moters rankinės tyliai įkišo į savo mažą rankinuką, ir užtraukė prieš nutylant čiurkšlei. Lengvai trinktelėjusi atviras tualeto duris nulėkė koridoriumi į barą. Ji ir piniginės savininkė nesusitiko.

Prieš paimdama piniginę Saša nuobodžiai leido vakarą. Per nevykusį (eilinį) pasimatymą ji svajojo apie tamsius karčiukus, kartkartėmis žvilgčiodama į plačiaekranį televizorių, per jį rodomas „Jets“* komandos žaidimas Sašą atlydėjusį vaikina, matyt, domino labiau, nei aiškiai perlenkti Sašos pasakojimai apie senąją bosą Benį Salazarą, kuris išgarsėjo įsteigęs „Sow’s Ear“ įrašų kompanijos ženklą, tačiau (Saša atsitiktinai sužinojo) berdavosi auksinių drožlių į kavą, o į pažastis purkšdavosi pesticidų.

Paėmus piniginę padėtis pastebimai pasikeitė – atsirado džiaugsminga galimybė. Saša jautė, kaip ją, nedrąsiai žengiančią prie stalielio su slaptu rankinuko turiniu, nužiūrėjo padavėjas. Ji prisėdo, gurkstelėjo savo melionų skonio martinio kokteilio ir pakreipė galvą į Aleksą.

– Sveikas, – tarė ji, nusišypsojusi dviprasmiška šypsena.

Dviprasmiška šypsena pasirodė stebėtinai veiksminga.

– Tu atrodai laiminga, – tarė Aleksas.

– Aš ir esu laiminga. Tik kartais tai pamirštu, – atsakė Saša.

Aleksas apmokėjo sąskaitą dar jai būnant tualete, o tai buvo aiškus įrodymas, kad jis ketino nutraukti pasimatymą. Dabar jis bandė perprasti merginą.

– Atrodo, tu kažkur susiruošei?

Jiedu stovėjo. Aleksas buvo apsilkęs juodas rumbuoto pliso kelnes ir baltus užsagstomus marškinius. Jis dirbo referentu teisinės konsultacijos įstaigoje. Bendraujant elektroniniais laiškais

* Čia ir toliau žvaigždutėmis žymimos vertėjo pastabos.

„Jets“ komanda (angl. *New York Jets*) – populiari amerikiečių futbolo komanda, priklausanti Nacionalinei futbolo lygai.

vaikinas pasirodė įdomus ir net pašėlęs, tačiau realybėje – nerimastingas ir nuobodus. Jis buvo puikaus sudėjimo, ir ji žinojo, kad tai ne dėl aktyvaus sporto, o dėl to, kad jo kūnas vis dar išlaikė vidurinėje mokykloje arba koledže įgytą formą. Sašai buvo trisdešimt penkeri, taigi šis tarpsnis liko praeityje. Tačiau net Kozas nežinojo jos tikrojo amžiaus. Tiksliausias kažkieno spėjimas buvo trisdešimt vieni, tačiau dauguma manė, kad jai ne daugiau kaip trisdešimt metų. Saša kasdien mankštinosi ir vengė saulės. Savo internetiniuose profiliuose ji prisistatydavo dvidešimt aštuonerių.

Kai su Aleksu ėjo iš baro, mergina neiškentė nors sekundę nepalietusi išsipūtusios žalios piniginės ir tai vertė jos širdį plakti smarkiau.

– Tu žinai, kaip tave veikia vagystė, – kalbėjo Kozas. – Kaip tik tada, kai prisimeni vagystę, tavo nuotaika pasitaiso. Bet ar pagalvoji kada, kaip jaučiasi apšvarinti žmonės?

Saša pakreipė galvą, kad pažiūrėtų į jį. Kartkartėmis tai darydama ji norėjo priminti Kozui nesanti idiotė, nes žinojo, kad kiekvienu klausimu tikimasi tam tikro atsakymo. Saša ir Kozas buvo tarytum bendraautoriai vienos rašomos istorijos, kurios pabaiga jau buvo nulemta – ji privalėjo pasveikti. Mergina turėjo liautis vogusi iš žmonių ir pradėti vėl domėtis tais dalykais, kurie rūpėjo anksčiau – muzika, būriu draugų, su kuriais bendravo, kai pirmą kartą atsikėlė į Niujorką; taip pat turėjo grįžti prie tuomet iškeverzotų ant laikraštinio popieriaus tikslų, kuriuos ji prilipdė prie sienos savo naujame bute:

Tapti muzikos grupės vadybininke
Sukti žinias
Studijuoti japonų kalbą
Groti arfa

– Aš negalvoju apie žmones, – atsakė Saša.

– Tik ne todėl, kad tau nerūpėtų, – tarė Kozas. – Abu žinome, kad tau yra dėl santechniko.

Saša atsiduso. Ji maždaug prieš mėnesį papasakojo Kozui istoriją su santechniku, ir nuo tada jis per kiekvieną apsilankymą randa progą jai apie tai priminti. Santechniką, seną vyrišką, atsiuntė Sašos buto savininkas, kad apžiūrėtų dėl ko vanduo prateka į žemiau esantį butą. Žilialis santechnikas pasirodė tarpduryje ir po minutės – bumpt – trankė grindis, šliaužiojo po vonia, tarytum žvėris apčiuopom ieškantis pažįstamos angos. Tarp pirštų, kuriais jis apgraibomis ieškojo už vonios esančios sklendės, laikė nuorūką; jam mėginant pasiekti tikslą pasikėlė sportinis megztinis, apnuogindamas minkštą baltą nugarą. Palaužta senio pažeminimo, kuris visaip kaip stengėsi palikti jai papildomo darbo, Saša nusisuko, tačiau jis kalbino ir klausinėjo, kaip dažnai ir ilgai mergina prausiasi duše.

– Aš dušu nesinaudoju, – atžariai nukirto ji. – Maudausi sporto salėje.

Matyt, pratęs prie tokio elgesio, senis linktelėjo nekreipdamas dėmesio į jos šiurkštumą. Sašos nosis pradėjo peršėti. Ji užsimerkė ir smarkiai suspaudė smilkinius.

Kai atsimerkė, ant grindų, šalia savo kojų, mergina pamatė santechniko darbo įrankių diržą. Jame gulėjo ikištas puikus atsuktuvas – oranžinė permatoma rankena tarytum švytintis ledinukas ant pagaliuko, įvilktas į odinį apvalkalą, įkaltas blizgantis sidabrinės spalvos antgalis. Objektas sukėlė Sašai apetitą ir ji pajuto norą gauti šį daiktą; ji privalėjo pakelti atsuktuvą – nors minutę palaikyti. Atsiklaupė ir tyliai ištraukė įrankį iš diržo. Nė menkiausio džerkstelėjimo; jos kaulėtos rankos dažniausiai būdavo nevikrios, tačiau, kai pirmus kartus kėlė daiktus, dažnai pagalvodavo, kad tam jos tikrai tinkamos – tam sukurtos. Ir, kai atsuktuvus jau buvo rankose, tą pačią akimirką ji pajuto palengvėjimą dėl po jos vonią šliaužiojančio minkštanugario senio. Tai buvo daugiau nei palengvėjimas – palaimingas abejingumas, tarytum glumintų pati jaučiamos kančios mintis.

– Kokie jausmai aplankė santechnikui išėjus? – paklausė Kozas, išklausęs Sašos pasakojimą, – Kaip tau atsuktuvus atrodė tada?

Akimirką įsivyravo tyla.

- Tiesiog daiktas, – atsakė Saša.
- Tikrai? Jau niekuo neypatingas?
- Kaip kiekvienas kitas atsuktuvus.

Saša pajuto Kozo permainą, susijusią su ja, tą akimirką kambarėje kažkas atsitiko – atsuktuvus, jis dabar gulėjo ant stalo (neseniai prie jo buvo pastatytas dar vienas stalas, kur ji laikė visus pakeltus daiktus, į kuriuos nuo to laiko vargu ar kada pažiūrėjo), tarytum kybojo Kozo kabinete. Kabėjo tarp jų tarsi simbolis.

– Ir kaip tu jauteisi, paėmusi daiktą iš tave užsiutinusio santechniko? – paklausė Kozas.

Kaip ji jautėsi? Kaip ji jautėsi? Savime aišku, turėjo būti teisingas atsakymas. Kartais Saša kovojo su noru tiesiog pameluoti ir neprisileisti Kozo.

– Blogai, – atsakė ji. – Ar dabar tu patenkintas? Aš jaučiausi blogai. Šūdas, aš apiplėšinėju save, kad galėčiau sumokėti tau – pati gerai žinau, kad tai nėra tinkamas gyvenimo būdas.

Kozas ne kartą mėgino susieti santechniką su Sašos tėvu, jis paliko ją, kai mergaitė buvo šešerių. Saša stengėsi negalvojo apie tai.

– Aš jo nepamenu, – pasakė Kozui. – Neturiu ko pasakoti.

Taip ji atremdavo Kozo puolimą ir apsisaugodavo – jie rašė išsigelbėjimo, naujos pradžios ir antros galimybės istoriją. Tačiau šia kryptimi driekėsi tik sielvartas.

Saša ir Aleksas perėjo Lasimo viešbučio vestibuliu gatvės link. Saša smarkiai spaudė rankinuką prie šono, kol šiltas pinigines kamuoliukas įsitaisė jos pažastyje. Jiems einant pro šonines stiklines duris į gatvę, kelią kirto zigzagais einanti moteris.

– Palaukite, – tarė ji, – gal jūs matėte... prarandu viltį.

Sašą apėmė baimė. Iškart suprato, kad tai moteris, kurios piniginę ji paėmė, tačiau tuo pat metu prieš ją atsiradęs žmogus neturėjo nieko bendro su vaizduotėje susikurta nerūpestinga juodaplauke piniginės savininke. Ši moteris buvo jautrių rudų akių ir avėjo smailius batus žemais kulnais, kurie ant marmurinių grindų

kaukšėjo per garsiai. Rudos garbanos buvo gausiai nužilusios. Saša suėmė Aleksą už rankos, mėgindama pakreipti jį pro duris. Saša pajuto iš nuostabos pasikeitusį jo pulsą, tačiau Aleksas išliko ramus.

– Ką mes turėjome matyti? – paklausė jis.

– Kažkas pavogė mano piniginę. Dingo mano asmens kortelė, o aš rytoj iš pat ryto turiu išskristi. Aš tiesiog žuvusi!

Moteris maldaujamai žiūrėjo į juos abu. Tai buvo tas atviras pagalbos šauksmas, kurį niujorkiečiai išmoksta taip greitai slėpti, ir Saša atšoko. Jai niekada neatėjo į galvą, kad moteris gali būti ne vietos gyventoja.

– Ar paskambinote policijai? – paklausė Aleksas.

– Durininkas žadėjo paskambinti. Bet man įdomu, ar negalėjo ji kur nors iškristi?

Moteris beviltiškai apžvelgė marmurines grindis aplink jų kojas. Saša šiek tiek atsipalaidavo. Atrodė, moteris buvo iš tų, kurios pristoja be tikslo tai padaryti, nes net dabar, sekdamas Aleksą iki durininko, akimirką galėjai justi jos atsiprašymą. Saša ėjo iš paskos.

– Ar kas nors rūpinasi šia moterimi? – išgirdo Aleksą klausiant.

Durininku dirbo jaunas vaikinys, dygliukais sušiauštais plaukais.

– Paskambinome policijai, – atsakė jis teisingamasis.

Aleksas atsisuko į moterį.

– Kur tai nutiko?

– Greičiausiai moterų tualete.

– Kas dar ten buvo?

– Nieko.

– Tikrai nieko daugiau nebuvo?

– Gal ir buvo, tačiau aš nieko nemačiau.

Aleksas atsisuko į Sašą.

– Tu ką tik buvai tualete, – pasakė jis. – Ar ką nors pastebėjai?

– Ne, – pavyko jai ištart.

Rankinėje turėjo ksanekso, tačiau nepajėgė jo atidaryti. Ji baiminosi, kad net per užtrauktą rankinę, kažkaip nevaldomai, ga-

lėjo pasirodyti pinigine ir sukelti virtinę baisenybių – areštą, gėdą, nepriteklių, mirtį.

Aleksas atsisuko į durininką.

– Klausinėti turėtumėte jūs, o ne aš, – tarė jis. – Jūsų viešbutyje ką tik apiplėšė žmogų. Nejaugi neturite apsaugos?

Tokie žodžiai kaip „apiplėšė“ ir „apsauga“ sudrumstė liūliuojantį ritmą, kuris skleidėsi ne tik Lasimo, bet ir kiekviename kitame panašiam Niujorko viešbutyje. Vestibiulyje pasigirdo susidomėjusiųjų balsai.

– Apsaugą iškviečiau, – atsisukdamas tarė durininkas. – Paskambinsiu jiems dar kartą.

Saša pažvelgė į Aleksą. Jis pyko, ir tas pyktis atskleidė tai, kad jis Niujorke naujokas, šito nesugebėjo padaryti valanda betikslio pokalbio (reikia pripažinti, kad daugiausiai kalbėjo ji). Jis kilęs iš mažesnio miesto. Jam žūtbut reikėjo įrodyti savo tiesą, o gal ir kelias jų, kaip žmonės turėtų elgtis tarpusavyje.

Pasirodę apsauginiai realybėje atrodė tokie pat kaip ir televizijos laidose – raumeningi vyrukai, kurių skrupulingas mandagumas kažkaip buvo susijęs su jų pasiryžimu suknežinti makaulės. Pasiskirstę ėmėsi paieškos bare. Saša karštligiškai troško, kad būtų palikusi pinigine vietoje, tačiau tada tai buvo sunkiai įveikiamas impulsas.

– Aš patikrinsiu moterų tualetą, – tarė ji Aleksui, ir sutelkusi visas jėgas lėtai nuėjo prie lifto.

Tualete nieko nebuvo. Saša atitraukė rankinuko užtrauktuką, ištraukė pinigine, išrausė ksanekso buteliuką ir įkišo vieną tablete tarp dantų. Jos veikia greičiau, kai sukramtai. Po burną pasklido kalkių skonis, tada ji apžvelgė patalpą ir svarstė, ar pinigine numesti būdelėje, ar po kriaukle? Mėginimas priimti sprendimą ją sukaustė. Turėjo pasielgti tinkamai ir nenukentėti, ir jei ji galės, jei tai padarys, ji beprotiškai troško prisiekti Kozui daugiau nevogti.

Atsidarė durys, į tualetą įėjo piniginės savininkė. Tualetu veidrodyje Sašos akys sutiko baisias moters akis – siauras, žalias ir tiek pat paklaikusias iš nevilties. Nejauki tylą, ir Saša pasijuto priremta

prie sienos – moteris žinojo viską, manė ji, žinojo tai visą laiką. Saša atidavė jai pinigine. Apstulbęs moters veidas bylojo, kad Saša apsiriko.

– Apgailestauju, – skubiai ištarė Saša. – Tai mano problema.

Moteris atidarė pinigine. Saša matė, kaip, atgavus pinigine, moteriai fiziškai palengvėjo, ir ją užliejo šilumos banga, tarytum jų kūnai būtų susijungę.

– Prisiekiu, nieko netrūksta, – pasakė ji. – Aš jos net neatidariau. Tai mano problema, tačiau aš gydausi. Tik prašau – nesakykite to. Aš kybau ant plauko.

Moteris nužvelgė Sašos veidą šiltomis pilkomis akimis. Ką ji matė? Saša troško vėl atsisukti į veidrodį ir gerai įsižiūrėti, tarytum galėtų būti atskleista kažkas apie ją pačią, kažkokia trūkstama dalis. Tačiau ji neatsisuko. Ji ramiai stovėjo, leisdama moteriai apžiūrėti ją. Jai dingtelėjo į galvą mintis, kad moteris yra maždaug jos metų, jos tikrųjų metų. Namie jos tikriausiai laukia vaikai.

– Gerai, – žvelgdama iš viršaus tarė moteris, – tegu lieka tai tarp mūsų.

– Ačiū, ačiū, – kartojo Saša, – ačiū.

Sašai palengvėjo, ją užliejo pirma švelni ksanekso banga, jai pasidarė silpna, todėl atsirėmė į sieną. Saša jautė, kad moteris nekantrauja išeiti. Sašai linko kojos, todėl atsirėmusi į sieną nuslydo ant grindų.

Kažkas pabeldė į duris, pasigirdo vyriškio balsas:

– Radote?

Saša ir Aleksas iš Lasimo viešbučio žengė į apleistą, vėjuotą Tribeką. Praleisti vakarą šiame viešbutyje Saša pasiūlė iš įpročio, nes jis buvo greta įrašų kompanijos, kurioje ji dvylika metų dirbo Benio Salazaro padėjėja. Kai neliko Pasaulinio prekybos centro, kurio spindesys suteikdavo jai vilties, Saša negalėjo pakęsti šios vietos tamsiu paros metu. Alekso draugija ją išvargino. Per pastarąsias dvidešimt trumpų minučių jie neteko trokštos galimybės